

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

โรคเอดส์ (Acquired Immune Deficiency Syndrome หรือ AIDS) เกิดจากการติดเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งเรียกว่า Human Immuno-deficiency virus หรือ HIV เชื้อไวรัสชนิดนี้จะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาวในระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำให้ร่างกายไม่สามารถป้องกันอันตรายจากโรคติดเชื้ออื่น ๆ หรือเป็นโรคมะเร็งบางชนิดได้ง่าย อาการของโรคจะเรื้อรัง, รุนแรง ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคและการรักษาที่ได้ผล ผู้ป่วยจะเสียชีวิตในที่สุด โรคเอดส์เริ่มมีรายงานครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2524 โดยพบผู้ป่วยจำนวน 5 ราย ในรัฐลอสแอนเจลิส ผู้ป่วยทั้ง 5 ราย มีประวัติพฤติกรรมแบบรักร่วมเพศ (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2534)

สำหรับประเทศไทย มีรายงานพบผู้ป่วยโรคเอดส์ครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน 2527 ผู้ป่วยรายแรกเป็นชายไทย อายุ 28 ปี เกิดและเติบโตในประเทศไทย ต่อมาได้เดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ช่วงระยะเวลาที่ศึกษาไม่ได้เดินทางกลับประเทศไทย เดิมผู้ป่วยมีสุขภาพแข็งแรงดีมาตลอดจนปลายปี พ.ศ. 2526 เริ่มมีอาการป่วยและเข้ารักษาในโรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่าผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ แต่เนื่องจากค่ารักษาที่สหรัฐอเมริกาแพงมาก ผู้ป่วยขอเดินทางกลับมาประเทศไทยเดือนกันยายน พ.ศ. 2527 เข้ารักษาที่โรงพยาบาลรามธิบดี 117 วันก็ถึงแก่กรรม ขณะที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาผู้ป่วยรายนี้มีพฤติกรรมแบบรักร่วมเพศ หลังจากนั้นต่อมาก็มีรายงานพบผู้ติดเชื้อเอดส์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2535)

ลักษณะการแพร่กระจายของเชื้อโรคเอดส์ (ปราโมทย์และคณะ, 2532) พบว่าในระยะต้น ๆ เชื้อเอดส์แพร่อยู่ในเฉพาะกลุ่มรักร่วมเพศเป็นเวลา 2-3 ปี จากนั้นก็ได้แพร่ไปยังกลุ่มผู้ติดยาเสพติด ปี 2531 พบว่า อัตราการติดเชื้อเอดส์ใน

กลุ่มผู้ติดยาเสพติดสูงขึ้นมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ หลังจากนั้นจึงแพร่เข้าสู่กลุ่มหญิงที่ขายบริการทางเพศ ซึ่งพบมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองใหญ่หรือพื้นที่ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว (สภาพร, 2534) เมื่อโรคเอดส์ได้แพร่ระบาดเข้าสู่หญิงและชายที่มีอาชีพขายบริการทางเพศแล้ว ประชาชนทั่วไปที่ไปใช้บริการทางเพศก็กลายเป็นผู้ที่เสี่ยงต่อการติดโรคและนำเข้าเชื้อแพร่เข้าสู่ครอบครัวจนครบวงจร

กองระบาดวิทยา กรมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข รายงานว่าปี พ.ศ. 2527 ถึง 2531 มีผู้ป่วยเอดส์ 16 คน ปี พ.ศ. 2532-2536 มีผู้ป่วยเอดส์ 6,813 คน และตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน 2537 มีผู้ป่วยเอดส์ที่เพิ่มขึ้นแล้วถึง 622 คน รวมเป็น 7,435 คน

จังหวัดขอนแก่น ได้รับรายงานการติดเชื้อโรคเอดส์รายแรกในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2529 โดยศูนย์กามโรคเขต 6 ขอนแก่น ผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นชายไทย มีประวัติติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ หลังจากนั้นก็พบว่ามีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึงสองเท่า ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อโรคเอดส์พบว่า ติดเชื้อโดยทางเพศสัมพันธ์มากที่สุด กลุ่มอายุที่พบว่าติดเชื้อโรคเอดส์มากที่สุดคือกลุ่มอายุ 15-24 ปี (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2535)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่ผลิตทรัพยากรบุคคล ระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยแล้วถึง 30 ปี ปัจจุบันมีจำนวนคณะทั้งสิ้นถึง 16 คณะ มีนักศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 9,445 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง 2599 คน (งานทะเบียนและประวัตินักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537)

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นนักศึกษาใหม่ของสถาบันเป็นช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ต้องรับผิดชอบดูแลตัวเองทั้งในด้านความเป็นอยู่ ซึ่งต้องจากบ้านมาอยู่หอพัก สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนหรือรุ่นพี่ก็ตาม ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคม นอกจากนี้ทางด้านการพัฒนาการแล้ว นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก็ยังอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนกลาง (14-18 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (18-21 ปี) ซึ่งโดยลักษณะธรรมชาติแล้ว กำลังอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย รักความเป็นอิสระ ต้องการให้เพื่อนยอมรับ และเริ่มมีความสนใจทางเพศ (สุพิตรา, 2535) มักจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงโสเภณีโดยการชักจูงจากเพื่อน ๆ หรือรุ่นพี่ (วิชาญ, 2532)

อยากทดลองสิ่งเสพติดต่างๆ เช่น บุหรี่, สุรา, ยาเสพติด (วันเพ็ญ, 2531) การหลงใหลของวัฒนธรรมตะวันตก การนำมาใช้โดยไม่ไตร่ตรอง โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เปิดเผยเรื่องเพศ การได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากโทรทัศน์, วิดีโอ ฯลฯ เกี่ยวกับเพศศึกษา ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามมา ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ทั้งสิ้น จากการศึกษาของมานพ (2535) เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าโดยส่วนรวมนักศึกษาชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกระหว่างอายุ 14-16 ปี ส่วนนักศึกษาหญิงจะเกิดในช่วงอายุ 17-18 ปี

ดังนั้น ถ้านักศึกษาไม่มีความรู้หรือมีความรู้ที่ไม่ถูกต้อง มีความเชื่อ มีความเข้าใจ มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ก็อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ไปตามสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมธรรมชาติของวัยรุ่น แต่ถ้ามีความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ก็จะถูกต้องและมีผลดี บุคคลจะแสดงพฤติกรรมป้องกันก็ต่อเมื่อรับรู้ประโยชน์ของการป้องกัน (Becker, 1974) สอดคล้องกับแบนดูรา (Bandura, 1977) ที่ว่า "พฤติกรรมของบุคคลย่อมถูกกำหนดโดยความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีบทบาทสำคัญในการได้มา คงไว้ และแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล" มีการศึกษาที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์เช่น พิชรพร (2533) ได้ศึกษาประสิทธิผลในการให้สุขศึกษาแก่ประชาชนในเขตชนบทเรื่อง การควบคุมและป้องกันโรคเอดส์ จำนวน 547 คน พบว่า หลังการให้สุขศึกษาเรื่อง การควบคุมและป้องกันโรคเอดส์แล้ว ประชาชนมีความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตัวในการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์เพิ่มขึ้น

สำหรับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปัจจุบันก็มีบางหน่วยงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษาเช่นกัน โดยเฉพาะนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต รับผิดชอบตัวเองมากขึ้น เช่น สโมสรนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดอบรมทางวิชาการ "น้องใหม่ต้านภัยเอดส์" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังจากลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาต้น ดำเนินงานติดต่อกันมาแล้ว 5 ปี ซึ่งหลังการอบรมให้ความรู้ไปแล้ว มีการประเมินผลเพียงปีแรกเท่านั้น ซึ่งก็ประเมินเฉพาะ

ความรู้ พบว่าหลังการจัดอบรม นักศึกษามีความรู้ดีขึ้น ส่วนในปีต่อๆ มายังไม่มี การประเมินว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์เป็น อย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์ และ พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อที่ จะรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนทางด้าน บริการการให้ความรู้แก่นักศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะ ความรู้, ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์ กับพฤติกรรมการ ป้องกันโรคเอดส์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้, ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์กับ พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2537
2. ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ	- ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์
	- ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์
ตัวแปรตาม คือ	พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษา

1.4 สมมุติฐานในการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะเกี่ยวกับโรค เอดส์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการป้องกัน โรคเอดส์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. ทศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรคเอดส์ หมายถึง กลุ่มอาการที่เกิดจากระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือถูกทำลายโดยเชื้อไวรัสเอดส์ ทำให้เกิดโรคติดเชื้อได้ง่าย

ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในด้านความหมาย สาเหตุ การติดต่อ อาการ การรักษา การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักศึกษา ซึ่งพิจารณาจากคะแนนรวมของแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

- **ทัศนคติดี** หมายถึง นักศึกษามีความรู้สึกรัก มีความเข้าใจ ให้ความสนใจแก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ ไม่ตื่นกลัวหรือปล่อยตัวตามสบายเกินไปในสถานการณ์โรคเอดส์

- **ทัศนคติไม่ดี** หมายถึง นักศึกษามีความรู้สึกรังเกียจกลัวผู้ป่วยโรคเอดส์ ไม่ต้องการให้อยู่ร่วมในสังคม เกิดความวิตกกังวล กลัวมากจนเกินไปในสถานการณ์โรคเอดส์ หรือในทางกลับกันนักศึกษาคิดว่าโรคเอดส์ไม่มีจริง หรือคิดว่าโรคเอดส์มีทางรักษาให้หายได้ไม่จำเป็นต้องป้องกันตัวเอง

พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ หมายถึง การกระทำการปฏิบัติ การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษา ที่เป็นการป้องกันเชื้อโรคเอดส์ เข้าสู่ร่างกายตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2537 ซึ่งมีทั้งหมด 16 คณะ คือ

1. คณะวิทยาศาสตร์	2. คณะเกษตรศาสตร์
3. คณะวิศวกรรมศาสตร์	4. คณะศึกษาศาสตร์
5. คณะพยาบาลศาสตร์	6. คณะแพทยศาสตร์

7. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	8. คณะเทคนิคการแพทย์
9. คณะสาธารณสุขศาสตร์	10. คณะทันตแพทยศาสตร์
11. คณะเภสัชศาสตร์	12. คณะเทคโนโลยี
13. คณะสัตวแพทยศาสตร์	14. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
15. คณะวิทยาการจัดการ	16. คณะศิลปกรรมศาสตร์

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบที่ได้จากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ถือว่าเป็นคำตอบที่เกิดจาก ความรู้ ทักษะ และ การรับรู้พฤติกรรมที่แท้จริงในขณะนั้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้นักศึกษาค้นหาวิธีป้องกันตนเองให้พ้นจากโรคเอดส์ โดยมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับเอดส์อย่างถูกต้อง
2. นำข้อมูลเสนอแนะให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงการหาทางป้องกันโรคเอดส์ให้นักศึกษา
3. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้การป้องกันโรคเอดส์แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. เป็นแนวทางแก่นักวิจัยที่จะทำวิจัยในเรื่องเอดส์ต่อไป